

7. Kęsoń T. Pojęcie konfliktu i wojny w literaturze. Podejście polemologiczne w badaniach konfliktów zbrojnych. 2010. Pozyskano (20.07.2016) z <http://www.osrodekbadania.waw.pl>
8. Krztoń W. Zjawisko wojny na przestrzeni dziejów, Rzeszów: Wydawnictwo Politechniki Rzeszowskiej, 2015.
9. Osgood R. E. Limited War, Chicago: University of Chicago, 1957.
10. Polak A. Wojna jako wyzwanie dla badacza, Warszawa: Kwartalnik Bellona 2/2010.
11. Platon. Państwo z dodaniem siedmiu ksiąg „Praw”, Tom I. Warszawa: PWN, 1958.
12. Rosa R. Wybrane koncepcje wojny i pokoju w dziejach myśli filozoficznej. Starożytność i średniowiecze, Warszawa: AON, 1991.
13. Sun Tzu. Sztuka wojny, Warszawa, 1994.
14. Świeca J. Współczesne systemy demokratyczne, Kielce, 2003.
15. Święty Augustyn. O państwie Bożym, tom II. Warszawa: PAX, 1977.
16. Walzer M. Spór o wojnę, Warszawa, 2006.
17. Wright Q. A Study of War. Midway reprint, The University of Chicago Press, Chicago, 1983.

Сорокіна Олександра Сергіївна
кандидат філософських наук,
старший викладач кафедри соціології
Запорізького національного університету

КОНЦЕПТ СОЦІАЛЬНОГО ЗДОРОВ'Я В ІНФОРМАЦІЙНИХ ВІЙНАХ

Поняття здоров'я є основоположним для функціонування будь-якого організму, як індивідуального, так і суспільного. Невід'ємною його складовою відповідно до визначення ВООЗ є соціальне благополуччя, яке базується на здатності підтримувати та відтворювати конструктивні соціальні відносини. У ХХІ столітті, з поширенням практик застосування інформаційних впливів, особливо під час перебігу військових конфліктів, мішенню агентів інформаційного впливу починає виступати саме система соціальних відносин, що має наслідком появу та поглиблення деструктивних процесів у соціальному організмі, порушення його цілісності та дає змогу говорити про втрату соціального здоров'я як в конкретних спільнотах, так і в суспільстві в цілому.

Метою роботи є виділення «точок» інформаційного впливу, які під час інформаційних війн виступають мішенями агресивних дій з метою подальшої дезінтеграції соціальних відносин та їх наслідків для соціального здоров'я країни.

Соціальні відносини у суспільстві є системними та, за визначенням Ф. Тьоніса [2], базуються на взаємній довірі, яка робить можливими проведення повсякденних інтеракцій без надмірних додаткових зусиль з боку їх учасників. А отже, зміна конфігурації соціальних відносин виступає пріоритетною під час

ведення інформаційних війн. Серед своєрідних «точок» впливу можна виділити:

1) підкреслення вразливості окремих соціально незахищених груп (поширення інформації про літніх людей, інвалідів, дітей, що знаходяться під опікою держави), які залишилися у зоні військового конфлікту та позбавлені жодної допомоги. Це формує в суспільній свідомості уявлення щодо розходного людського матеріалу, який не приймає участі у конфлікті, але виступає в якості його жертви;

2) демонстрація цинічної руйнації базових загальнолюдських цінностей, серед яких: відношення до дітей, право на особисту недоторканість, почуття гідності та ін. Ілюстрацією виступають фейкові повідомлення щодо розп'ятого хлопчика, використання біженців у якості рабів, поширення відеоматеріалів з актами фізичного насильства та вбивств;

3) демонстрація розколу суспільства на протилежні групи, де інтереси частини спільноти представлені такими, що нехтуються владою та іншими членами суспільства під гаслом порушення права на самовизначення, заборону використання у побуті рідної (а не державної) мови, примусове навчання в українських школах тощо;

4) поширення думок щодо катастрофічних сценаріїв соціального розвитку, де провідним лейтмотивом виступають ідеї громадянської війни, в ході якій «брат вбиває брата», поширення концепту розв'язання зовнішньополітичних інтересів інших держав на власній території, руйнування системи суспільної безпеки та масове зкоєння карних злочинів і т.п.;

5) повторення негативних соціальних сценаріїв, зокрема сценарію приходу нової влади, яка за хабарницькими та грабіжницькими орієнтаціями не буде жодним чином відрізнятися від попередньої [2, с. 365-366], що виступило одним з факторів формування соціального відчуження між різними регіонами країни;

б) існування механізму миттєвого вирішення соціальних проблем, який полягає у здійсненні соціального вибору на користь одного з учасників взаємодії, що матиме негайні наслідки у вигляді зростання добробуту і благополуччя (сценарій, розіграний у Криму). Це, на жаль, органічно вписується до особливостей національного менталітету.

Отже, цілеспрямований інформаційний вплив на зазначені «вузли» соціальних відносин безпосередньо відбивається на соціальному здоров'ї суспільства та призводить до погіршення його стану, що проявляється у зростанні пасивності та поширенні песимістичних настроїв серед населення; диференціацію учасників соціальних відносин за критерієм «свої»-«чужі»; зростанні рівня конфліктності побутової та професійної взаємодії; збільшенні почуття відчуженості; посиленні міграційних настроїв; формуванні відчуття відрази до існуючої соціальної системи, що вимагає цілеспрямованого та зваженого підходу до формування загальнонаціональної політики з метою попередження або мінімізації наслідків зазначених впливів.

Література

1. Додонова В. Соціалістичні аберації Донбасу і консервативна модернізація Росії / В. Додонова // Східноукраїнський конфлікт в контексті глобальних трансформацій / Український інститут стратегій глобального розвитку і адаптації, Український культурологічний центр. – Донецьк, 2015. – С. 352-363.
2. Теніс Ф. Общность и общество [Электронный ресурс] / Ф. Теннис. – Режим доступа: <http://www.nir.ru/sj/sj/34-tennis.htm>.

Титаренко Дмитро Миколайович
доктор історичних наук,
доцент, професор кафедри
соціально-гуманітарних дисциплін
Донецького юридичного інституту
МВС України (м. Кривий Ріг)

ДОСВІД ВІЙНИ ТА ПАМ'ЯТЬ ПРО ВІЙНУ ЯК ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ ІДЕНТИЧНОСТІ НАСЕЛЕННЯ ДОНБАСУ

Події останніх трьох років стали часом глибоких і неоднозначних суспільно-політичних процесів як в Україні загалом, так і на теренах окремими регіонів, зокрема Донбасу. Вони актуалізували та модифікували багато стереотипів та уявлень про «своє» та «чуже» [1, S.172], сформували в багатьох «образ ворога», зрештою знайшли свій вияв у психологічних, світоглядно-ціннісних установках понад 6 мільйонів місцевих мешканців, для яких період 2014-2017 рр. позначився передусім новим, досі невідомим воєнним досвідом. Саме він став для декількох мільйонів людей до певної міри спільним переживанням, яке завжди відрізнятиме їх від тих, хто не відчув вплив війни.

Наразі доволі складно, з огляду на незавершеність подій, їх непередбачуваність навіть у короткостроковій перспективі визначити основні особливості тієї ідентичності населення Донбасу, що складається наразі. Водночас певні тенденції щодо її формування (еволюції) дозволяють простежити результати польових досліджень як на підконтрольній, так і на неконтрольованій урядом території Донбасу під час реалізації міжнародних проектів «Історія та діалог в Україні» (2014 р.), «Перемога-свобода-окупація: воєнні меморіали та церемонії пам'яті, присвячені 70-й річниці завершення Другої світової війни в постсоціалістичній Європі» (2015 р.), «Повсякдення населення Донбасу під час Другої світової (Великої Вітчизняної) війни: у світлі усноісторичних джерел» (2015-2017 рр.) [2; 3].

Чималою мірою особливості сприйняття подій, бажання надати їм того чи іншого емоційного забарвлення, певних оціночних характеристик, як дозволяють судити результати особистих спостережень, проведених інтерв'ю з багатьма мешканцями регіону, зумовлювалися їхнім трагічним воєнним досвідом. Чинниками його формування стали артилерійські та мінометні